

STUDIUM EUROPY WSCHODNIEJ UW
ORAZ MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

WE WSPÓŁPRACY Z INSTYTUTEM IM. JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO
ORAZ AMBASADĄ RP W LONDYNIE

MAJĄ ZASZCZYT ZAPROSIĆ NA

**MIĘDZYNARODOWĄ KONFERENCJĘ NAUKOWĄ
POŚWIĘCONĄ PROMETEIZMOWI**

*WYBITNE POSTACIE PROMETEIZMU,
TADEUSZ SCHAEZTEL I EDMUND CHARASZKIEWICZ*

ÓSMĄ Z CYKLU DOROCZNYCH SESJI PROMETEJSKICH

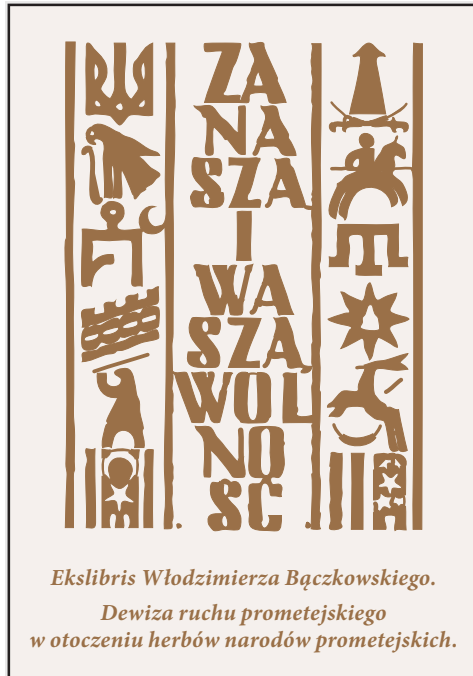
*Edmund Charaszkiewicz
(1895 – 1975)*

*Tadeusz Schaetzel
(1891 – 1971)*

Ambasada RP w Londynie

12.III.2018 ROKU

Poniedziałek, 12 marca

9.30 AM

Uroczystość odsłonięcia odrestaurowanego grobu
płk. Tadeusza Schaetzla i ppłk. Edmunda Charaszkiwicza na
cmentarzu South Ealing

2.00 PM

UROCZYSTE OTWARCIE KONFERENCJI
Ambasada RP w Londynie

Arkady RZEGOCKI, Ambasador RP w Londynie

Ryszard TERLECKI, Wicemarszałek Sejmu RP

Bartosz CICHOCKI, Podsekretarz Stanu MSZ

Jacek MILER, dyrektor Departamentu Dziedzictwa

Narodowego za Granicą i Strat Wojennych MKiDN

Jan MALICKI, dyrektor Studium Europy Wschodniej UW

SESJA I (2.30-3.15 PM)

Prowadzi: Jan Jacek BRUSKI (Instytut Historii UJ)

Adam KLUPŚ, (Powiernik Instytutu im. Józefa Piłsudskiego
w Londynie)

*Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie oraz jego rola w opiece nad
grobem Tadeusza Schaetzela i Edmunda Charaszkiwicza*

Marek KORNAT (Instytut Historii PAN)

Idea prometejska i główne organizacje i postacie prometejskie

3.15-3.30 PM przerwa kawowa

SESJA II (3.30-4.15 PM)

Prowadzi: Zaur GASIMOV (Orient Institute w Istambule)

Paweł LIBERA (Instytut Pamięci Narodowej/Instytut Historii PAN)

Tadeusz Schaetzel (1891-1971) – życie i działalność

Maciej KROTOFIL (Instytut Historii i Archiwistyki UMK)

Edmund Charaszkiwicz (1895-1975) – życie i działalność

SESJA III (4.15-5.15 PM)

Prowadzi: Marek KORNAT (Instytut Historii PAN)

Jan Jacek BRUSKI (Instytut Historii UJ)

*Wydział Wschodni Ministerstwa Spraw Zagranicznych II RP wobec idei
i ruchu prometejskiego*

Marcin KRUSZYŃSKI (Instytut Pamięci Narodowej/

Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych)

*Kto był za, kto był przeciw? Dyplomaci polscy w placówkach w ZSRR
wobec idei prometejskiej*

Zaur GASIMOV (Orient Institute w Istambule)

Istambuł jako miejsce aktywności prometejskiej (lata 20-50 XX w.)

5.15-6.00 PM dyskusja

6.00 PM ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

RENOWACJA GROBU T. SCHAETZLA I E. CHARASZKIEWICZA NA CMENTARZU SOUTH EALING W LONDYNIE

Na przełomie października i listopada 2017 r., staraniem Studium Europy Wschodniej UW, Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie oraz Fundacji „Róbmy swoje dla kultury”, został odrestaurowany grobowiec dwu zasłużonych Prometejczyków: płk. Tadeusza Schaetzla i ppłk. Edmunda Charaszkiwicza. Prace renowacyjne miały miejsce na cmentarzu South Ealing w Londynie i wykonane zostały dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą 2017”.

Grób znajduje się przy głównej alei nowej części cmentarza i wyróżnia się płaskorzeźbą Matki Boskiej Kozielskiej. Jest to najprawdopodobniej replika oryginału znajdującego się w kościele św. Jana Boboli w Londynie. Na lewo od przedstawienia Matki Boskiej Kozielskiej umiejscowiono wyrzeźbione w sztucznym kamieniu godło II Rzeczypospolitej, wzór z 1927 r. Poniżej znajduje się symbol I Brygady Legionów, w szeregach, której walczyli Tadeusz Schaetzel i Edmiund Charaszkiwicz oraz inskrypcja: „żołnierze Józefa Piłsudskiego Prometejczycy”.

Renowację nagrobka przeprowadziła konserwator dzieł sztuki, p. Olga Marzantowicz, specjalistka w dziedzinie restauracji rzeźby kamiennej i detali architektonicznych, absolwentka Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz szeregu prestiżowych kursów specjalistycznych. W projekt zaangażowani byli również dr hab. Janusz Smaza – pracownik naukowy Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, specjalista w zakresie konserwacji zabytków oraz dr inż. Stanisław Karczmarczyk – pracownik naukowy Politechniki Krakowskiej.

piłk TADEUSZ SCHAETZEL (1891-1971)

Żołnierz, dyplomata, polityk. Urodził się 12 marca 1891 r. w Brzeżanach na obecnej Ukrainie (dawne woj. tarnopolskie) jako syn Stanisława i Pauliny z domu Sochanik. Tam też uczęszczał do gimnazjum oraz należał do tajnej organizacji niepodległościowej „Odrodzenie”. Następnie studiował na politechnikach we Lwowie i Grazu, gdzie kontynuował działalność niepodległościową w Związku Walki Czynnej, a następnie w Związku Strzeleckim. Po ukończeniu studiów podjął pracę jako inżynier.

Po wybuchu I wojny światowej wstąpił jako kanonier do kompani strzeleckich dowodzonych przez Józefa Piłsudskiego. W Legionach Polskich awansował na chorążego, podporucznika i porucznika. Po kryzysie przysięgowym został przeniesiony do szkoły oficerów rezerwowych armii austriackiej, skąd zdezerterował i przedostał się do polskich formacji wojskowych na Wschodzie. Tam działał w Polskiej Organizacji Wojskowej. Następnie wstąpił do tworzącego się w Lublinie Wojska Polskiego pod komendą Edwarda Rydza-Śmigłego. W październiku 1919 r. został kierownikiem Oddziału II Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego i krótko potem został awansowany na kapitana. W czasie wojny 1920 r. był m. in. członkiem Sztabu Ścisłego Naczelnego Wodza i uzyskał stopień majora. W 1924 r. po ukończeniu kursu doszkalającego Wyższej Szkoły Wojennej otrzymał tytuł oficera Sztabu Głównego i stopień podpułkownika.

Następnie został attaché wojskowym w Ambasadzie RP w Ankarze, gdzie nawiązał kontakty z narodami Kaukazu podbitymi przez Rosję. Wśród nich szerzył działalność narodowowyzwoleńczą, swą akcją nazywając prometejską. W latach 1926-1929 był szefem Oddziału II Sztabu Głównego WP. Po przejściu w stan nieczynny przeszedł do Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Był m. in.: radcą Ambasady RP w Paryżu, szefem gabinetu Prezesa Rady Ministrów Walerego Sławka, posłem na sejm, Naczelnikiem Departamentu Politycznego MSZ. Po zabójstwie Tadeusza Hołówki w 1931 r. objął patronat nad „zespołem prometejskim”.

17 września 1939 r. przekroczył granicę polsko-rumuńską towarzysząc min. Józefowi Beckowi. Następnie przebywał w Turcji i Egipcie. Na przełomie lat 1947-1948 wraz z oddziałami Wojska Polskiego na Środkowym Wschodzie przyjechał do Wielkiej Brytanii, gdzie mieszkał aż do śmierci. Był współzałożycielem Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie, redaktorem pisma „Niepodległość”, założycielem i przewodniczącym polskiej grupy „Prometeusza”. Współpracował z „Wiadomościami”, „Dziennikiem Polskim” i „Dziennikiem Żołnierza”. Napisał biografię Walerego Sławka i Józefa Becka oraz książkę „Rosja i Turcja na drogach historii”. Zmarł 26 czerwca 1971 r. w Londynie.

ppłk EDMUND CHARASZKIEWICZ (1895-1975)

Żołnierz Legionów Polskich i Wojska Polskiego, oficer wywiadu, działacz emigracyjny. Urodził się 14 października 1895 r. w wielkopolskim miasteczku Poniec, jako syn Stanisława i Bronisławy z domu Rajewskiej. Uczył się w Poniecu, Krotoszynie, Katowicach i Krakowie, gdzie skończył gimnazjum będąc już żołnierzem Legionów Polskich. Służył kolejno w kilku jednostkach Legionów dochodząc do stopnia majora sierżanta. Potem pracował w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

Do Wojska Polskiego wstąpił w 1918 r. w randze porucznika. Podczas wojny polsko-bolszewickiej (1919-21) brał udział w bitwach pod Nowoświęcianami, Podbrodzem, Bezdanami, Wilnem i Ejszyszkami. Podczas obrony Wilna został wzięty

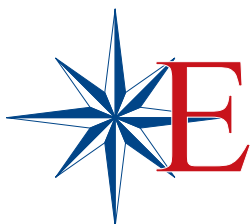
do niewoli przez Litwinów. Zbiegł po niespełna miesiącu internowania. 27 lutego 1921 r., za waleczność za liniami sowieckimi, przyznano mu order Virtuti Militari. Mimo działań wojennych w latach 1918-1923 studiował prawo na Uniwersytecie Warszawskim, które to studia ukończył. Od grudnia 1920 r. związany był z polskim wywiadem wojskowym. Odpowiadał m. in. za powstania śląskie.

Od 1926 r. związał się z ruchem prometejskim. Był autorem słynnego „Referatu o zagadnieniu prometejskim” z 1940 r., w którego punkcie piątym napisał:

Polskie czynniki polityczne kierujące akcją prometejską na przestrzeni lat 1918- 1939 przestrzegały przez cały czas czynnej współpracy z wyzwalającymi się narodami prometejskimi a później z emigracją polityczną prometejską następujących tez i zasad:

1. a) *Treścią podstawową koncepcji prometejskiej jest walka z każdym ustrojem Rosji imperialistycznej o zdobycie wolności narodów i utworzenie na terenach etnicznie nierosyjskich, obejmujących baseny bałtycki, czarnomorski i kaspijski szeregu państw niepodległych, stanowiących wspólny front obrony przed agresją rosyjską.*
2. b) *We wspólnej walce o te cele, we wzajemnym uszanowaniu suwerenności polityczno-państwowej i konieczności wspólnej obrony przed agresją imperializmu rosyjskiego – mieści się realny interes polityczny państw i narodów wchodzących w skład frontu prometejskiego na czele z Polską.*
3. c) *We wspólnym interesie solidarnych wysiłków realizacyjnych wyklucza się eksponowanie na zewnątrz wzajemnych sporów wewnętrznych i pretensji sąsiedzkich, stojąc na stanowisku, że głównym celem koncepcji prometejskiej jest zdobycie niepodległości państwowej, a dopiero na dalszym planie ewentualne rozpatrywanie spornych zagadnień [...].*

Od 1931 r. do wybuchu II wojny światowej Edmund Charaszkiewicz służył (w tym czasie doszedł do rangi majora), jako szef „Kancelarii” 2 Sekcji II Sztabu Generalnego, czyli w tzw. Biurze 2, które zajmowało się planowaniem, przygotowaniem i przeprowadzaniem tajnych operacji wojennych. W październiku 1939 r. dotarł do Francji, a w 1940 r. do Wielkiej Brytanii. Po wojnie Charaszkiewicz brał czynny udział w polskim życiu emigracyjnym. Działał w Lidze dla Niepodległości Polski oraz w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Londynie, którego był wieloletnim prezesem. Założył i przez kilka lat redagował czasopismo „Niepodległość”. Był także związany ze Związkiem Powstańców Śląskich. Zmarł 22 grudnia 1975 r. w Londynie.

STUDIUM EUROPY WSCHODNIEJ UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO powstało w 1990 r., a wywodzi się ze środowiska podziemnego pisma „Obóz”, utworzonego w 1981 r. Do podstaw, z których wyrosło Studium należy zaliczyć również podziemny Instytut Europy Wschodniej, założonego w 1983 r.

Od 1992 r. organizowana jest przez Studium Wschodnia Szkoła Letnia. Od roku akad. 1998/1999 (26 października 1998 r.) uruchomiono magisterskie „Specjalistyczne Studia Wschodnie”, później „Podyplomowe Studia Wschodnie”, a od roku akad. 2012/2013 również licencjackie „Studia Wschodnie”. Znaczącą formą aktywności Studium są konferencje naukowe poświęcone najważniejszym kwestiom regionu. Studium samodzielnie, bądź we współpracy wydaje czasopisma: m.in. „Obóz”, „Przegląd Wschodni”, „Nowy Prometeusz” i „Pro Georgia”, redaguje też internetowy „BIS – Biuletyn Informacyjny Studium”, poświęcony „sprawom wschodnim”. Studium jest koordynatorem licznych programów stypendialnych, m.in.: Programu Stypendialnego Rządu RP im. K. Kalinowskiego, Programu Stypendialnego Rządu RP dla Młodych Naukowców. Od 2006 r. w ramach Studium funkcjonuje również Stacja Kaukaska na Uniwersytecie Państwowym im. I. Dżawachiszwili w Tbilisi, mająca na celu wspierać kaukasko-polską współpracę naukową, a od 2015 Stacja Kijowska na Akademii Kijowsko-Mohylańskiej. W roku 2011 Studium udało się uruchomić magisterskie „Studia Wschodnie” na Ukrainie – w których uczestniczą studenci Akademii Kijowsko-Mohylańskiej, Przykarpackiego Uniwersytetu Narodowego w Iwanofrankowsku oraz Akademii Ostrogskiej.

INSTYTUT PIŁSUDSKIEGO W LONDYNIE jest kontynuacją Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski, który powstał w Warszawie w latach 1923-24. Po śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego Instytut ten został przemianowany na Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polski.

Przerwana w 1939 roku działalność Instytutu w Warszawie podjęta została po wojnie, na emigracji niepodległościowej. W marcu 1947 r. powołano do życia Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie Poświęcony Badaniu Współczesnej Historii (IJPL). Inicjatorami jego odtworzenia byli m.in. Władysław Bortnowski, Tytus Filipowicz, Kazimierz Iranek-Osmecki, Tadeusz Münnich, Aleksandra Piłsudska, Waclaw Stachewicz i inni. Instytut stał się jedną z pierwszych kulturalnych i edukacyjnych organizacji założonych w celu promowania historii Polski w Wielkiej Brytanii.

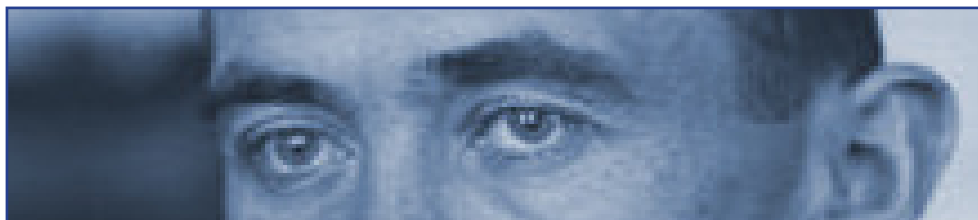
Instytut zajmuje się gromadzeniem, zabezpieczaniem, przechowywaniem oraz udostępnianiem materiałów historycznych (archiwaliów, publikacji i eksponatów muzealnych) z okresu współczesnej historii Polski; w szczególności tych pośrednio lub bezpośrednio dotyczących osoby Marszałka Józefa Piłsudskiego i jego współpracowników. Do zadań Instytutu Piłsudskiego w Londynie jako placówki naukowo-badawczej należy również rozpowszechnianie wiedzy o Polsce i jej historii wśród szerokiej społeczności — polskiej jak i angielskiej, począwszy od naukowców, a skończywszy na młodzieży szkolnej. Instytut osiąga ten cel poprzez prowadzenie samodzielnych badań, ogłaszanie drukiem opracowań historycznych, organizację odczytów, wykładów i wystaw związanych z patronem oraz rocznicami niepodległościowymi.

ORGANIZACJĘ KONFERENCJI WSPARLI:

Ambasada
Rzeczypospolitej Polskiej
w Londynie

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

STUDIUM EUROPY WSCHODNIEJ

UNIwersytet Warszawski

Pałac Potockich, Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
Tel. 22 55 22 555, fax 22 55 22 222, e-mail: studium@uw.edu.pl; www.studium.uw.edu.pl
